

L'adverbi *ja* deriva del llat. IAM 'des d'ara, d'ara en endavant, aviat', es documenta des del s. XII i coneix dues var. bàsiques que afecten la consonant inicial: **1**) [ʒ]a, amb var. africada, [dʒ]a 1, 17, 85, 86, 88, 109 (i eventual ensordiment, [tʃ]a 134), articulació pròpia de l'alg., mall., men., ross., part sept. del cat. central i una àrea important del cat. nord-occ. on alterna majoritàriament amb *ia*; **2**) [j]a, a voltes amb articulació africada (31, 105, 122, 132, 138, 146-151, 164, 174, 175, 177, 190), que s'estén per la resta del domini, inclòs l'eiv. on pot ser per extensió des del val.; en aquesta articulació "no hi ha cap influència fronterera" i el doble resultat té tradició ("sempre degué ser així i amb límits ben semblants", *DECat*, que fa unes referències areals coincidents amb les nostres), paral·lel al de *jo/io* (cf. mapa 1151). *Deja* 1-9, 13 és un manlleu al fr. *déjà*.

La documentació escrita de la *Scripta* mallorquina (*Scripta* 2013) mostra un ús majoritari de *ja* des del s. XIV fins l'actualitat tot i que *ya* presenta algunes ocurrences des dels s. XVI-XVII, que podrien explicar-se pel contacte amb el cast. palesat en diverses ocasions per anar acompanyats de castellanismes com *pués*, *antes bé*, *menos*, *limosnas*, etc. Un fet semblant es constata en la *Scripta* menorquina (*Scripta* 2011), bé que amb més reduïda informació documental.

Ja és l'única forma normativa d'aquest adverbi des del *DOrt*, 1917; l'estàndard oral admet tant la pronúncia amb [ʒ] com amb [j] (*PEOLC Fonètica*, pàg. 17).

